

MOTÍVY ZAKLADANIA ONSHORE A OFFSHORE SPOLOČNOSTÍ SLOVENSKÝMI PODNIKMI V ROKU 2014

Peter Krištofík, Michal Ištók, Gabriela Nedelová*

Abstract

Motives of Establishing of New Onshore and Offshore Companies by the Slovak Enterprises in 2014

We contribute to the rare evidence of driving motives of establishing new onshore and offshore companies by analysing the situation in the Slovak Republic in 2014. We analyse financial and ownership data for the Slovak enterprises already included in onshore and offshore business, providing data by corporate service providers on the driving motives and their combination for the Slovak customers in 2014 and the available external data assessing the quality of the Slovak business environment. We present the empirical evidence that the motive of tax benefits is ranked as the most important, followed by the anonymity of the UBO, flexible arrangement of ownership relations, asset protection, asset management and trusteeship and special cases. In the second part of our research we provide empirical evidence on significant areas of the business environment affecting the number of newly established onshore and offshore companies by the Slovak enterprises between 2005 and 2014. The indicators assessing the quality of the Slovak business environment are divided into two groups – paying taxes plus doing business and the quality of the legal system in Slovakia. Our research shows that from the first group is insignificant only the indicator of time to comply with taxes. On the other side, the perception of corruption and the functionality of the state institutions are evaluated as significant from the second group.

Keywords: corporate structure, motives of onshore and offshore business, tax havens, tax optimization

JEL Classification: F23, H25, H26

Úvod

Medzi rokmi 2005 až 2014 došlo k dramatickému nárastu počtu slovenských podnikov, ktoré presunuli svoje sídlo do jurisdikcií často označované ako daňové raje. Podľa dostupných informácií, ku koncu roku 2014 malo v týchto jurisdikciách svoje sídlo 4 362 slovenských podnikov. To oproti roku 2005 (1 510) predstavuje nárast o 189%. Podľa spoločnosti Bisnode Slovensko (2015), len za rok 2014 majitelia týchto spoločností investovali zo základného kapitálu do spoločností vo vybraných jurisdikciách viac ako 8,4 mld. Eur.

Medzi najčastejšie motívy využívania daňových rajov patria daňové úspory. Kategória daní (medzinárodné daňové plánovanie a medzinárodná daňová optimalizácia) je skúmaná z viacerých uhlov. Podľa niektorých autorov (napr. Graham, Tucker, 2006; Dharmapala, 2008; Minnick, Noga, 2010), určité daňové ustanovenia poskytujú spoločnostiam stimuly alebo ich odrádzajú od niektorých rozhodnutí. Z mikroekonomického

* **Peter Krištofík** (peter.kristofik@umb.sk), **Michal Ištók** (michal.istok@umb.sk), **Gabriela Nedelová** (gabriela.nedelova@umb.sk), Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici.
Článok je súčasťou riešenia projektu VEGA č. 1/1009/16 *Inovačný potenciál regiónov Slovenska, jeho meranie a inovačná politika na regionálnej úrovni*.

pohľadu je efektívne daňové plánovanie považované za integrálnu súčasť podnikového plánovania (Macnaughton, Mawani in Lamb *et al.*, s. 168, 2005; Shackelford, Shevlin, 2001; Erickson *et al.*, 2009). Spoločnosti, ktoré operujú vo viacerých štátoch, majú možnosť využívať rôzne daňové konštrukcie, napr. využívanie financovania dlhom, licenčné poplatky, dividendovú politiku a tzv. *intercompany-trade* (Hong a Smart, 2010). Autori Hong a Smart (2010) tiež tvrdia, že vplyv globalizácie na investičné spoločnosti dal veľký priestor na budovanie korporátnych štruktúr využívaných na vyhýbanie sa daniam, čo v konečnom dôsledku rezultuje do postupného znižovania daňového zaťaženia nielen mobilného kapitálu. Podľa Picciotta (2012), prvým krokom k využívaniu metód a techník v medzinárodnom daňovom plánovaní je založenie spoločnosti vo vybraných jurisdikciách. Desai, Foley a Hines (2004) zdôrazňujú, že vyplácanie dividend zo zahraničných pobočiek je citlivé na príslušné daňové zaťaženie. Podľa Sikku a Willmota (2010) vyhýbanie sa daniam a používanie sofistikovaných techník často zahŕňa *offshore* finančné centrá. Práve offshore finančné centrá podľa nich tvoria hlavnú hrozbu pre príjmy štátnych rozpočtov a tiež spoločnosti využívajúce offshore finančné centrá sú vnímané spoločnosťou negatívne. I keď kvantitatívne odhady strát daňových príjmov štátov sa rôznia, v súčasnosti narastá počet vedeckých výskumov, ktoré jednoznačne dokazujú presun zdaniteľných ziskov do offshore jurisdikcií. Príkladom pre Českú republiku sú napr. autori Janský a Kokeš (2015), ktorí uskutočnili podrobnú analýzu dát z databázy Orbis a poskytli deskriptívny dôkaz o presune zdaniteľných ziskov mimo Česku republiku.

Huseynov a Klammer, 2012 identifikovali silné väzby medzi vyšším inštitucionálnym vlastníctvom a zníženými daňovými nákladmi okrem externého predaja a reklamy. Vyššie inštitucionálne vlastníctvo je obvykle spojené so zvýšeným monitoringom manažérskej výkonnosti v oblasti dosahovania bohatstva pre vlastníkov i prostredníctvom redukcie nákladov, a to i daňových. Zdaniteľný príjem často podlieha manipulovaniu (Shackelford, Shevlin, 2001). Mnohí autori (napr. Manzoni, Plesko, 2001; Lev, Nissim, 2004) dokumentujú pozitívny vzťah medzi budúcim rastom zisku a pomerom zdaniteľných príjmov k účtovnému zisku z viacerých pohľadov: odráža určité typy správy príjmov, ktoré nie sú vytrvalé; indikuje, do akej miery sa vykazované zisky odchyľujú od trvalej úrovne; zachytáva rozdiely medzi účtovnými a daňovými zákonmi, ktoré majú vplyv na budúci zisk. Zistili, že zmeny v čase v budúcich výnosoch sú dôsledkom daňových informácií a tiež odpoveďou trhu na tieto informácie. Desai, Foley a Hines Jr. (2004) tvrdia, že schopnosť nadnárodných spoločností používať nepriamu vlastnícku štruktúru zahraničných afiliácií zmierňuje daňové stimuly vytvorené domácimi štátmi a prináša so sebou významné dôsledky v daňovej súťaži. Nižšie daňové sadzby v zahraničí podporujú americké spoločnosti k urýchlenému používaniu nepriamych vlastníckych štruktúr pri ich priamych zahraničných investíciách. Fakt, že ziskovosť pred zdanením negatívne koreluje s miestnymi daňovými sadzbami silne naznačuje aktívne vyhýbanie sa daňovým povinnostiam. Konečným výsledkom je slabé spojenie medzi miestom, kde sa odohrála ekonomická aktivita a miestom, kde sú zisky uložené. Autori Erickson, Maydew, Shewlin, Wolfson, 2009 tvrdia, že daňové iniciatívy podporujú fúzie a akvizície.

Regresná analýza potvrdila, že zmluvy o zamedzení dvojitého zdanenia sú kľúčovými determinantami priamych zahraničných investícií, ktoré sú smerované cez Holandsko (Weyzig, 2013). Shackelford a Shevlin (2001) tvrdia, že interné toky dividend a úrokov sú štruktúrované tak, aby zmiernili dane a zároveň posúdené v súlade so zmluvami o zamedzení dvojitého zdanenia.

Desai, Foley a Hines (2004) zistili, že nižšie zahraničné daňové sadzby spôsobili, že americké nadnárodné korporácie držia väčší podiel ich investícií cez entity v tretích krajinách. Weichenrieder a Mintz (2009) preukázali, že vyššie bilaterálne zrážkové dane z a do Nemecka podstatne zvyšujú pravdepodobnosť, že prichádzajúce a odchádzajúce investície sú presmerované cez tretí štát. Davies, Nordback a Tekin-Koru (2010) zistili, že pri švédskych spoločnostiach je väčšia pravdepodobnosť, že si založia materskú spoločnosť v štátoch, ktoré majú podpísané zmluvy o zamedzení dvojitého zdanenia so Švédskom. Steward (2005) poukázal, že aktivity (umelé znižovanie daňových povinností) spájané s jurisdikciami označovanými za daňové raje pre spoločnosti so sídlom v Írsku nie sú dlhodobo životaschopné. Ďalej zdôrazňoval, že skúmaniu vzťahu medzi organizačnou formou podnikov a daňovými sadzbami je venovaná menšia pozornosť ako vzťahu medzi reálnymi investíciami a daňovými sadzbami.

Podľa Grahama (2005) a Tuckera (Graham a Tucker, 2006) empirické výskumy dokazujú, že spoločnosti, ktoré podliehajú vyšším efektívnym daňovým sadzbám používajú viac dlhu ako spoločnosti s menšími sadzbami. Upozorňujú na niektoré daňové princípy, ktoré ovplyvňujú rozhodovanie v nadnárodných spoločnostiach pri financovaní spoločností a rozdelení dlhu medzi domácimi a zahraničnými operáciami. Graham a Trucker (2006) vo svojej práci nadviazali na výskum autorov Desaia, Foleya a Hinesa (2004), ktorí zistili, že pobočky v krajinách s vysokými daňovými sadzbami čelia silnejším daňovým podnetom na financovanie svojich investícií dlhmi viac ako vlastným kapitálom. Bucovetsky a Haufler (2008) analyzovali etapovú hru medzi dvoma symetrickými štátmi, kde si spoločnosti môžu vybrať, či budú investovať do medzinárodnej štruktúry, ktorá so sebou prináša daňové úspory. Rozšírenie modelu na štáty s rozdielnymi veľkosťami ukázalo, že pri malých krajinách je väčšia pravdepodobnosť poskytnutia daňových výhod ako vo veľkých štátoch, spolu s prínosom menších efektívnych daňových sadzieb.

Desai a Dharmapala (2006) na základe analýzy amerických dát zistili, že spoločnosti zapojené do medzinárodného obchodu s rozsiahlejšími vnútropodnikovými obchodmi, aktívnejšími v oblasti vedy a výskumu, s väčšou pravdepodobnosťou využívajú daňové raje. Samotné založenie spoločnosti v niektorých jurisdikciách môže podnikom alebo tzv. skutočným vlastníkom (UBO – *ultimate beneficial owner*) priniesť oveľa viac ako len daňové úspory. Podľa porovnania kvality súdov a vymáhateľnosti práva v jednotlivých členských štátoch EÚ (napr. čas potrebný na vyriešenie prípadov, podiel vyriešených prípadov, počet otvorených prípadov, využívanie alternatívnych riešení sporov, školenia poskytovaných sudcom a jednotlivých rozpočtov), Európska komisia (2013) hodnotí kvalitu súdnictva a vymáhateľnosť práva v Slovenskej republike ako najhoršiu zo všetkých členských štátov EÚ. Rovnako Slovensko dopadlo najhoršie i v oblasti vnímania nezávislosti súdnictva. V hodnotení Transparency International (2014) dosiahla Slovenská republika umiestnenie na úrovni 54 (zo 174 hodnotených jurisdikcií).

V súčasnej dobe neexistuje oficiálny zoznam daňových rajov a rovnako neexistuje súbor všeobecne akceptovaných kritérií, na základe ktorých sa jednotlivé jurisdikcie delia na *onshore*, *midshore* a *offshore*. Jurisdikcie sa označujú za offshore ak ponúkajú založenie nerezidentných spoločností a ponúkajú nulové alebo minimálne zdanenie, najčastejšie sú to napr. Panama, Belize, Marshallove ostrovy, Samoa, Svätý Vincent a Grenadíny, Seychely, Britské Panenské ostrovy, Gibraltár, Bahamy a pod. Organizácia pre hospodársku pomoc a rozvoj (*Organization for Economic Co-operation and Development*, OECD) často pracuje so 4 základnými kritériami na identifikáciu daňových rajov: žiadne alebo nízke daňové zaťaženie, neefektívna výmena daňových informácií,

absencia transparentnosti a investovanie primárne na základe daňových stimulov a nie na báze reálnej ekonomickej aktivity. Momentálne sa za významné kritérium považuje umiestnenie jurisdikcie v rankingu FSI (*Financial Secrecy Index*), ktorý okrem iného hodnotí i stupeň utajenia, resp. zverejňovania informácií (transparentnosť) a možnosti využitia tzv. preferenčných daňových režimov. Z toho vyplýva, že OECD samo zverejňuje tzv. šedé a čierne zoznamy jurisdikcií (pomerne často sa aktualizujú), ale na druhej strane viacero jeho samotných členov spĺňa kritéria označenia daňového raja. Príkladom je USA, ktoré sa pravidelne umiestňuje negatívne v rankingu FSI a ponúka daňovo agresívne nerezidentné spoločnosti (dlhodobo negatívne sa v FSI rankingu umiestňuje napr. Luxembursko alebo Veľká Británia) (Ištók, Krištofik, 2016).

Na základe uvedených skutočností možno ako hlavný cieľ článku formulovať identifikáciu hlavných motívov zapojenia slovenských podnikov do onshore a offshore podnikania. Naplneniu tohto cieľa je prispôbená aj štruktúra článku, kde v prvej časti je pozornosť venovaná všeobecným motívom zakladania spoločností v onshore a offshore jurisdikciách, ďalej nasleduje opis dát a metodológie výskumu, kľúčová časť článku je zameraná na výskum motívov zakladania onshore a offshore spoločností slovenskými podnikmi vrátane podporných štatistických testov a poslednú časť tvoria hlavné závery.

1. Hlavné motívy zakladania spoločností v onshore a offshore jurisdikciách

Na základe štruktúrovaných rozhovorov s manažérmi spoločností, ktoré poskytujú služby v oblasti medzinárodného daňového plánovania a zakladania korporátnych štruktúr a preštudovaní prístupných odborných článkov môžeme konštatovať, že existuje päť základných motívov zakladania onshore a offshore spoločností. Tabuľka 1 zachytáva prehľad jednotlivých motívov a ich oblasti. V prípade optimalizácie daňovej povinnosti sa korporátne štruktúry dajú použiť iba v oblasti daní z príjmov právnických osôb.

Využitie onshore a offshore služieb má však aj obmedzenia. Kým hlavný motív anonymity skutočného vlastníka sa dá využiť takmer všetkými podnikmi, pre nasledujúce typy podnikov je onshore a offshore podnikanie za účelom dosiahnutia benefitov z kategórií 2–5 nevhodné:

- tuzemský maloobchod (nákup a predaj tovarov v tuzemsku),
- prenájom nehnuteľností a súvisiacich činností (napr. upratovanie, strážna služba),
- stavebná výroba v tuzemsku,
- realitná činnosť realizovaná pre zákazníkov v tuzemsku,
- pohostinská činnosť a autoškoly,
- prevažná väčšina remeselných činností,
- poskytovanie služieb v tuzemsku pre iný tuzemský subjekt (Akont, 2015a; Terrinvest, 2015).

Medzi najčastejšie finančné ukazovatele, ktoré pomáhajú pri rozhodovaní či je pre podnik vhodné zaoberať sa onshore a offshore podnikaním patrí EBIT (*Earnings before Interest and Taxes*). Úroveň tohto ukazovateľa by mala podľa poradenských spoločností dosahovať najmenej úroveň 37 000 EUR (v prípade, že primárny motív podniku je daňová optimalizácia). Okrem indikátora EBIT-u sa často používa i výška dosiahnutého obratu (najčastejšie sa uvádza minimálna hranica 180 000 Eur).

Tabuľka 1 | Prehľad hlavných motívov zakladania onshore a offshore spoločností

Hlavný motív	Podrobná analýza hlavného motívu
Anonymita skutočného vlastníka (1)	riadenie dostupnosti osobných údajov skutočných vlastníkov
	pokojné užívanie majetku
	obmedzenie rizika nepriateľského prevzatia spoločnosti
	osobná bezpečnosť
	právo na súkromie, ochrana nehnuteľností
	ochrana pred zločincami
Flexibilné usporiadanie vlastníckych vzťahov (2)	usporiadanie materských a dcérskych spoločností
	znižovanie byrokracie a administratívnej náročnosti
	kvalita súdov, dĺžka súdnych konaní
	medzinárodný image, rešpektovaná adresa sídla a dôveryhodný reporting
	znižovanie nákladov na účtovníctvo, audit a reportovanie
	investičná a finančná flexibilita
Daňové benefity (3)	optimalizácia daňového zaťaženia v oblasti DPPO
	ekonomická optimalizácia vzhľadom na časté zmeny daňových a účtovných zákonov
	minimalizácia zrážkových daní (hlavne transfer dividend, licenčných poplatkov a ochranných známok), kapitálové zisky
	daňové zľavy súvisiace s investičnými aktivitami do vedy, technológií a výskumu; zmluvy na ochranu investícií
Správa majetku (4)	diverzifikácia vzhľadom na odvetvie, jurisdikciu a štátu bankového ústavu
	oddelenie súkromného majetku a majetku na podnikanie
	obmedzenie osobnej zodpovednosti štatutárneho orgánu
	právna a daňová nestabilita, kvalita podnikateľského prostredia
Špeciálne prípady (5)	centrálne rozhodnutia v nadnárodných podnikoch
	obmedzenia dopadov regulácií v oblasti obchodu, investícií, bankovníctva a poisťovníctva
	zakladanie nových firiem ako pobočky alebo obchodné zastúpenie
	regulácia podnikania v niektorých štátoch, napr. Blízky východ
	bližšie nešpecifikované

Zdroj: vlastné spracovanie, 2015

2. Dáta a metodológia

Analýza je založená na finančných dátach poskytnutých spoločnosťou Bisnode Slovensko, ktorá patrí medzi pomerne malú skupinu poskytovateľov ekonomických informácií v Slovenskej republike. Poskytnutá databáza obsahuje dáta o vlastníckych štruktúrach 4 362 slovenských podnikov, ktoré mali ku koncu roka 2014 majiteľa so sídlom vo vybraných onshore a offshore jurisdikciách. Databáza obsahuje i dátum vzniku väzby, základné imanie, podiel na základnom kapitáli, adresy materských a dcérskych spoločností, oblasť podnikania slovenských dcérskych spoločností s ich webovými stránkami a je aktualizovaná kvartálne. Zdrojom dát je primárne Obchodný register SR.

Údaje o novozaložených spoločnostiach vo vybraných onshore a offshore jurisdikciách slovenskými podnikmi v roku 2014 boli získané od poradenských spoločností na trhu v Českej a Slovenskej republike. Ako tvrdia napr. (Janský a Kokeš, 2015), neexistuje všeobecne akceptovaná definícia daňového raja, preto sme v našej práci používali zoznamy, ktoré poskytla spoločnosť Bisnode Slovensko a jednotlivé poradenské spoločnosti zapojené vo výskume. Bolo oslovených 26 poradenských spoločností, z ktorých 5 poskytlo detailnejšie informácie z analýzy projektov realizovaných pre slovenských zákazníkov v roku 2014. Ostatné tri poradenské spoločnosti poskytli len základné motívy bez bližšieho posúdenia a ich kombinácií. Tretím zdrojom informácií boli sekundárne zdroje, a to medzinárodne rankiny zamerané na daňovú oblasť (World Bank Group – Paying Taxes), korupciu (Transparency International), podnikanie (World Bank Group – Doing Business), informácie o priemerných dĺžkach súdnych konaniach potrebných na vyriešenie prípadov v obchodných veciach v Slovenskej republike (Ministerstvo spravodlivosti SR) a dáta o vnímaní jednotlivých oblastí podnikateľského prostredia v SR (Podnikateľská aliancia Slovenska, 2015).

Naš výskum je zameraný na získanie nových empirických dôkazov o hlavných výhodách, ktoré slovenskí podnikatelia očakávali od zapojenia sa do onshore a offshore podnikania v roku 2014. Dizajn výskumu bol zameraný hlavne na poradenské spoločnosti, pretože predpokladáme, že hlavne malé a stredné podniky sú v tejto oblasti odkázané na nákup sofistikovaných služieb a informácií. Veľké medzinárodné korporácie majú zvyčajne daňové oddelenia, ale i napriek tomu často nakupujú služby v tejto oblasti od poradenských spoločností (Sikka, Hampton, 2005; Hasseldine, Holland a Rijt, 2011). Naš prístup je podobný s výskumami, ktoré realizoval napr. profesor Sharman (2010 a 2011).

Výskum mal tri fázy. Prvou fázou bolo vytvorenie e-mailov na oslovenie vybraných poradenských spoločností. Druhá fáza pozostávala zo zbierania informácií formou osobných stretnutí resp. komunikáciou s poradenskými spoločnosťami prostredníctvom PGP enkryptovanej e-mailovej komunikácie. Pred samotným zbieraním informácií sme identifikovali základné motívy zapojenia sa do onshore a offshore podnikania, resp. využívania ich kombinácií pri tvorbe, resp. reštrukturalizáciách korporátnych štruktúr. Všetky informácie v tomto článku sú poskytované len agregovane a žiadna poradenská spoločnosť si neželala byť menovaná. Tretou fázou bolo štatistické spracovanie získaných dát, využili sme hlavne binomický a Friedmanov test a regresnú analýzu.

3. Motívy zakladania onshore a offshore spoločností slovenskými podnikmi v roku 2014

Výskum zameraný na zistenie motívov zakladania onshore a offshore spoločností slovenskými podnikmi v roku 2014 prebiehal od 1. 7. 2015 do 21. 11. 2015. Motívy, resp. ich kombinácie, boli označené poradenskými spoločnosťami na základe analýzy zložiek

Tabuľka 2 | Hlavné motívy zakladania onshore a offshore spoločností slovenskými podnikmi v r. 2014

Poradie motívov	QEs	Sum M1	% podiel M1	Jurisdikcie
1, 2, 3, 4	36	78	33,62	Marshallove ostrovy, Seychelská republika, Belize, Britské Panenské ostrovy, Bahamy
1, 2, 4, 3	0			
1, 3, 2, 4	42			Anguilla, Spojené arabské emiráty
1, 3, 4, 2	0			
1, 4, 2, 3	0			
1, 4, 3, 2	0			
2, 1, 3, 4	8	49	21,12	Holandsko, Veľká Británia
2, 1, 4, 3	0			
2, 3, 1, 4	27			Holandsko, Veľká Británia
2, 3, 4, 1	12			Holandsko, Veľká Británia
2, 4, 1, 3	0			
2, 4, 3, 1	2			Lichtenštajnsko
3, 1, 2, 4	8	61	26,29	USA
3, 1, 4, 2	0			
3, 2, 1, 4	31			USA
3, 2, 4, 1	0			
3, 4, 1, 2	3			Gibraltár
3, 4, 2, 1	19			USA
4, 1, 2, 3	2	35	15,09	Cyprus, Hongkong, Malta
4, 1, 3, 2	12			Cyprus, Hongkong, Malta
4, 2, 1, 3	0			
4, 2, 3, 1	0			
4, 3, 1, 2	21			Cyprus, Hongkong, Malta
4, 3, 2, 1	0			
5	9	9	3,88	Spojené arabské emiráty

Poznámky: QEs: počet novovzniknutých spoločností; Sum M1: počet novovzniknutých spoločností, ktoré mali primárny cieľ prvý motív v kombinácii; % Podiel M1: Sum M1/232, jurisdikcia: štát, v ktorom mala novovzniknutá spoločnosť sídlo.

Zdroj: vlastné spracovanie, 2015

jednotlivých projektov, ktoré uskutočnili pre slovenských zákazníkov v roku 2014. Skúmali sme hypotézu s predpokladom, že väčšina (viac ako 50 %) skúmaných slovenských podnikov zakladalo onshore a offshore podniky v roku 2014 z dôvodu daňovej optimalizácie¹. Prehľad hlavných motívov zakladania onshore a offshore spoločností slovenskými podnikmi v roku 2014 poskytuje tabuľka 2.

Použitím binomického testu môžeme tvrdiť, že motív daňových benefitov ako primárny motív (bez ohľadu na kombinácie a ich poradie) predstavuje len 26 % prípadov zo získanej vzorky. To znamená, že zamietame skúmanú hypotézu. Zaujímavé je porovnanie s výsledkami z výskumov zameraných na skúmanie primárnych motívov zakladania medzinárodných holdingov americkými a nemeckými spoločnosťami. Kým americké spoločnosti uviedli daňové výhody ako primárny dôvod vzniku medzinárodných holdingov² v 63 % prípadoch, tak nemecké spoločnosti len v 40 % (Dědina, Malý, 2005). Výskum ukazuje, že slovenské podniky sú na jednej strane menej agresívne v oblasti daňovej optimalizácie, ale na druhej strane sú viac zamerané na dosahovanie anonymity skutočného vlastníka a flexibilného usporiadania vlastníckych vzťahov. Kým výsledky v oblasti kvality právneho prostredia (napr. kvalita súdov a dĺžka súdnych konaní) sú pomerne ľahko interpretovateľné, nejasnosti zostávajú v oblasti anonymity vlastníctva. Tu sa často vynára otázka legálnosti jednotlivých transakcií.

Ako výskum ďalej ukazuje, zákazníci očakávajú vytvorením korporátnej štruktúry dosiahnutie viacerých cieľov. Preto boli tieto kombinácie, resp. poradie cieľov vyhodnotené Friedmanovým testom. Najdôležitejším motívom zakladania onshore a offshore spoločností v roku 2014 bola práve daňová optimalizácia, na druhom mieste sa umiestnili anonymita skutočného vlastníka a flexibilné usporiadanie vlastníckych vzťahov. Ďalej nasleduje správa majetku a ako najmenej významné motívy sa umiestnili špeciálne prípady. Onshore a offshore jurisdikcie sú okrem daňových benefitov často spájané s anonymitou skutočného vlastníka. Práve anonymita skutočného vlastníka sa vo výskumnej vzorke vyskytovala najčastejšie (ak berieme do úvahy len prvý motív z kombinácií).

Tabuľka 3 | Výsledky Friedmanovho testu

	Priemerné poradie
motiv1	3,64
motiv2	3,54
motiv3	3,94
motiv4	2,73
motiv5	1,16

Zdroj: vlastné spracovanie, 2015

- 1 Vo výskume sme predpokladali, že daňové motívy sú najvýznamnejšie spomedzi všetkých „výhod“, ktoré podniky očakávajú od zapojenia sa do onshore a offshore podnikania. Hranica 50 % bola zvolená za účelom následného štatistického testovania.
- 2 Úloha vytvárania medzinárodných holdingov má v onshore a offshore podnikaní často nezastupiteľnú úlohu a medzinárodné holdingy sú v daňovom plánovaní využívané najčastejšie. Preto z hľadiska interpretácie ich môžeme porovnávať s dosiahnutými výsledkami nášho výskumu.

Vzorku 232 novovzniknutých onshore a offshore spoločností poskytlo priamo päť poradenských spoločností a prostredníctvom e-mailu ďalšie tri spoločnosti (označené F, G, H), ktoré však odmietli poskytnúť podrobnejšie údaje o ich zákazníckom portfóliu resp. vyhodnotiť na základe vytvorených projektov jednotlivé kombinácie motívov a ich poradie. Kontaktné osoby z týchto spoločností uviedli, že primárny motív zakladania obsahuje ich informačný systém a ďalšie poradia už nezaznamenáva. Tabuľka 4 preto obsahuje poskytnuté informácie od poradenských spoločností, kde sa uvádza len primárny motív zakladania onshore a offshore spoločností pre slovenské podniky v roku 2014.

Tabuľka 4 | Údaje poskytnuté od troch poradenských spoločností bez kombinácií motívov

Primárny motív	Spoločnosť F (%)	Spoločnosť G (%)	Spoločnosť H (%)
1	31	100	23,68
2	8	0	10,52
3	36	0	47,36
4	20	0	10,52
5	5	0	7,92

Zdroj: vlastné spracovanie, 2015

Podľa spoločnosti Bisnode Slovensko (2015) narástol počet slovenských podnikov, ktoré majú vlastníka v jurisdikciách označovaných ako daňový raj v roku 2014 o 411 podnikov. Tabuľka 5 porovnáva portfólio nášho výskumu za päť poradenských spoločností a portfólio podľa Bisnode Slovensko, pričom sme za daňový raj považovali aj jurisdikcie Írsko, Anguilla, Maurícius, Taliansko, Švajčiarsko, Samoa a Veľká Británia³ (keďže daňový raj nemá všeobecne akceptovanú definíciu). Ak by sme porovnali iba počty novovzniknutých onshore a offshore spoločností v roku 2014 na základe jurisdikcií za jednotlivé portfólia, zistíme, že sú identické na 25,3 %. V našom výskume nemôžeme hovoriť o reprezentatívnej vzorke, pretože databáza poskytnutá spoločnosťou Bisnode Slovensko poskytuje okrem menného zoznamu spoločností aj informácie o ich hlavnej činnosti (sektor), dátum vzniku a pod. Poradenské spoločnosti podrobnejšie informácie neposkytli z dôvodu ochrany citlivých údajov. Neparametrický test zhody rozdelení nezamietol hypotézu na všetkých možných hladinách významnosti, tzn. že porovnávané súbory majú rovnaké rozdelenie (p -hodnota = 0,356).

Ako výskum ďalej ukázal, databáza Bisnode Slovensko obsahuje len údaje z obchodného registra. Podľa manažérov z poradenských spoločností, táto databáza obsahuje len 20–30 % ich zákazníkov (podľa 5 poradenských spoločností), resp. dcérske spoločnosti, ktoré majú oficiálne sídlo v Slovenskej republike alebo ich vlastník je občan Slovenskej republiky.

3 Veľká Británia a Francúzsko majú v súčasnosti najhustejšie siete zmlúv o zamedzení dvojitého zdanenia, a to zhodne po 125, ďalej nasleduje Nemecko (92), Holandsko a Belgicko (90) (World Bank Group, 2015).

Tabuľka 5 | Porovnanie portfólia výskumu a databázy Bisnode Slovensko

Jurisdikcia	FSI (2013)	% P _ V	E – R (2014)	% P _ Bsk	E–B (2014)
Bahamy	35	0,50	1	0,30	–2
Belize	52	0,58	1	2,61	–3
Britské Panenské ostrovy	20	4,00	8	2,32	13
Gibraltár	49	4,30	3	0,37	8
Guernsey (VB)	15	0,00	0	0,23	4
Hongkong	3	0,89	3	0,83	1
Jersey (VB)	9	0,00	0	0,99	30
Kajmanské ostrovy	4	0,00	0	0,09	–2
Cyprus	41	12,40	16	17,19	–5
Lichtenštajnsko	33	0,27	2	0,83	4
Lotyšsko	53	0,07	0	1,58	20
Luxembursko	2	0,28	0	9,01	39
Malta	64	2,14	16	1,90	29
Monako	75	0,00	0	1,65	12
Marshallove ostrovy	23	2,63	20	0,05	0
Holandské Antily	58	0,00	0	0,07	0
Holandsko	39	4,89	5	26,46	30
Panama	11	4,08	0	3,62	64
Ostrov Man	34	0,00	0	0,11	1
Seychelská republika	28	21,20	6	4,70	–15
Spojené arabské emiráty	16	0,48	13	1,54	14
USA	6	12,23	58	23,57	169
Írsko	47	0,48	0	–	–
Anguilla	61	4,08	38	–	–
Maurícius	19	0,59	0	–	–
Taliansko	51	0,59	0	–	–
Švajčiarsko	1	0,40	0	–	–
Samoa (západná)	76	0,80	0	–	–
Veľká Británia	21	22,13	42	–	–

Poznámky: FSI (2013) – Financial Secrecy Index pre rok 2013, % P_V – portfólio výskumu za jurisdikcie v %, E-R (2014) – počet vzniknutých onshore a offshore podnikov za výskum, % P_Bsk – portfólio podľa Bisnode Slovensko, E-B (2014) počet vzniknutých spoločností v daných jurisdikciách za rok 2014.

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Bisnode Slovensko, 2015

Medzi najčastejšie sa vyskytujúce jurisdikcie v našom výskume patrí Veľká Británia (FSI 2013 – 21), USA (FSI 2013 – 6), Seychelská republika (FSI 2013 – 28), Anguilla (FSI 2013 – 61), Britské Panenské ostrovy (FSI 2013 – 20) a Gibraltár (FSI 2013 – 49). Významným zistením je, že podľa všetkých poradenských spoločností z výskumu, sektor zákazníkov nemá vplyv na motívy, resp. kombinácie motívov. Na druhej strane však tvrdia, že odvetvie podnikania (prevažujúca podnikateľská činnosť) má vplyv na technické nastavenia korporátnych štruktúr a výber jurisdikcií. Jurisdikcie, ktoré sa používajú primárne na dosiahnutie anonymity skutočného vlastníka (UBO) sa podľa rankingu Financial Secrecy Index (2013) umiestnili pomerne nevýznamne (napr. Anguilla dosiahla v rankingu až 61. miesto).

4. Vplyv podnikateľského prostredia na Slovensku na odchod slovenských podnikov do onshore a offshore jurisdikcií

V období medzi rokmi 2005 a 2014 sa podľa Bisnode Slovensko počet spoločností, ktoré mali sídlo v jurisdikciách, ktoré sú označované ako daňové raje, zvýšil o takmer 189 % (nárast z 1 510 na 4 362). Priemerný ročný nárast tak podľa regresnej analýzy predstavuje 294 nových slovenských spoločností, ktoré sa zapojili do onshore a offshore podnikania. Na druhej strane, viaceré agentúry a rankingy od roku 2005 hodnotia kvalitu podnikateľského prostredia a jeho vývoj negatívne. Hodnota Indexu podnikateľského prostredia dosiahla za posledný kvartál roku 2015 hodnotu len 56 bodov (východiskový stav tohto indexu bol v roku 2001 na úrovni 100 bodov).

V tejto časti sa venujeme vybraným oblastiam podnikateľského prostredia v Slovenskej republike, a to použitím dát, rankingov a hodnotení Paying Taxes, Transparency International, Doing Business, Ministerstva spravodlivosti SR a Podnikateľskej aliancie Slovenska. Skúmané boli dve oblasti podnikateľského prostredia v Slovenskej republike, a to výška daňového zaťaženia a právne prostredie. Do prvej oblasti sme zahrnuli ukazovatele z Paying Taxes, Doing Business a z Indexu podnikateľského prostredia sme zahrnuli legislatívu regulujúcu dane, poplatky a investície. V sledovanom období sa veľkosť daňového zaťaženia výrazne nemenila, ale bola na pomerne vysokej úrovni (vyššia ako napr. vo Fínsku, kde za rok 2014 bola celková daňová sadzba vo výške len 39,8 %).

Využitím regresnej analýzy možno zhodnotiť, že nevýznamnou oblasťou (p-hodnota = 0,655) z prvej skupiny je len oblasť *time to comply* (čas potrebný na správu daní v hodinách za rok). Tento ukazovateľ sa počas sledovaného obdobia zlepšil o 118 hod. (36,3 %). Kým v rokoch 2005 a 2006 sa Slovenská republika nachádzala v skupine Top 10 reformátorov (World Bank Group, 2015), celkový trend v sledovanom období je negatívny. Negatívne je aj hodnotenie v rebríčku zakladania nových podnikov. Ranking Doing Business porovnáva nasledujúce oblasti: zakladanie nových podnikov, oblasť stavebných povolení, pripájanie na elektrinu, registrácia majetku, prístup k úverom, ochrana menšinových investorov, umiestnenie v rebríčku Paying Taxes, obchodovanie cez hranice, vymáhanie plnení zo zmlúv a riešenie úpadkov. Významnými oblasťami sú celkové daňové zaťaženie v percentách (p-hodnota = 0,009), počet daňových platieb (p-hodnota = 0,013) a podnikateľské vnímanie legislatívy upravujúce dane, poplatky a investície (p-hodnota = 0,034).

Do druhej skupiny bolo zaradené vnímanie korupcie (umiestnenie v rankingu Transparency International), priemerná dĺžka súdnych konaní v obchodných veciach (v mesiacoch) a z Indexu podnikateľského prostredia vnímanie nasledujúcich oblastí: trhov

regulácia; legislatíva upravujúca hospodársku súťaž; konkurzná a exekučná legislatíva; zrozumiteľnosť, použiteľnosť a stálosť právnych predpisov; vymáhateľnosť práva a funkčnosť súdnictva; funkčnosť štátnych inštitúcií (kataster, daňové úrady,...); regulácia cezhraničného obchodu (clá, licencie, povolenia,...); byrokracia a prieťahy v konaní na úradoch, výkazníctvo; úroveň korupcie na úradoch; legislatíva upravujúca obchodné vzťahy.

Tabuľka 6 | Vybrané ukazovatele rankingu Paying Taxes pre Slovensko od 2005 do 2014

Paying Taxes	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Total tax rate (%)	47,2	47,9	48,8	48,7	48,6	47,4	50,5	48,9	47,3	48,7
Profit taxes (%)	7	6,8	7,2	7	7,1	6,8	9	7,7	–	–
Labour taxes (%)	39,6	39,6	39,6	39,6	39,6	39,5	39,7	40,8	–	–
Other taxes (%)	0,6	1,5	2	2,1	1,9	1	1,8	0,4	–	–
Time to comply	207	207	231	257	257	325	344	344	–	–
CIT	42	42	42	43	43	61	80	80	–	–
LT	62	62	86	100	100	120	120	120	–	–
CT	103	103	103	114	114	144	144	120	–	–
Number of payments	20	20	31	31	31	31	31	30	31	32
Overall ranking	102	100	129	130	130	115	121	113	106	101

Poznámky: Total tax rate (%) – celkové daňové zaťaženie v jednotlivých rokoch podľa metodiky World Bank Group a rozdelené podľa jednotlivých typoch daní; Time to comply – počet hodín za rok, ktorý je potrebný na správu daní (administratíva, príprav daňových priznaní priznaní a platenie daní) a podľa jednotlivých typoch daní; CIT – corporate income tax, LT – labor tax, CT – consumption tax; Number of payments – počet daňových platieb za rok; Overall ranking – celkové umiestnenie SR v jednotlivých rokoch, kde za roky 2005 a 2006 bol ranking ručne dopočítaný podľa výšky celkového daňového zaťaženia. Podrobnejšie údaje za roky 2005 a 2006 sú nedostupné. Celkový počet hodnotených jurisdikcií počas jednotlivých rokov rástol, kým napr. v roku 2008 to bolo 178 hodnotených jurisdikcií, tak v roku 2010 183 a v roku 2014 až 189 jurisdikcií.

Zdroj: vlastné spracovanie podľa World Bank Group – Paying Taxes, 2015

Tabuľka 7 | Doing Business ranking pre Slovenskú republiku za obdobie 2005–2014

Doing business	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Ranking	49	46	48	41	42	36	32	36	37	18
Starting B. R.	108	83	76	68	66	48	72	63	–	–

Poznámky: Ranking – celkové umiestnenie v rankingu v sledovaných rokoch; Starting B. R. – umiestnenie v rebríčku v oblasti zakladania podnikov. Počet hodnotených jurisdikcií je totožný ako v rankingu Paying Taxes.

Zdroj: World Bank Group – Doing Business Ranking, 2015

Tabuľka 8 | Vnímanie korupcie na Slovensku za obdobie 2005–2014

Corruption PI	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Ranking	54	61	62	66	59	56	52	49	49	47
Počet hodnotených jednotiek	174	175	174	182	178	180	180	179	163	158

Poznámky: Ranking – umiestnenie Slovenskej republiky v danom rebríčku (Corruption perception index).

Zdroj: Transparency International, 2015

Slovenská republika dosiahla za rok 2014 v hodnotení Transparency International skóre 50 bodov, čo je presne uprostred hodnotiacej stupnice (kde skóre 0 predstavuje vysoko skorumpovanú jurisdikciu a skóre 100 hodnotí jurisdikciu ako veľmi transparentnú). V rámci porovnania medzi členskými štátmi EÚ dosiahla Slovenská republika 6. najhoršie umiestnenie.

Tabuľka 9 | Priemerná dĺžka súdnych konaní v Slovenskej republike za obdobie 2005–2014

Priemerná dĺžka súdneho konania	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Počet mesiacov	14,6	14	13,8	13,7	14	14,7	15,7	17	18	21

Zdroj: Ministerstvo spravodlivosti SR, 2015

Podľa výsledkov regresnej analýzy za významnú oblasť ovplyvňujúcu počet slovenských podnikov zapojených do onshore a offshore podnikania môžeme označiť Index vnímania korupcie podľa Transparency International (p-hodnota = 0,002) a vnímanie funkčnosti štátnych inštitúcií (kataster, daňové úrady,...) (p-hodnota = 0,019). Podľa viacerých manažérov, ktorí sa zúčastnili výskumu, má významný vplyv priemerná dĺžka arbitrážnych konaní v obchodných veciach v Slovenskej republike. Toto tvrdenie nie je možné spoľahlivo overiť, pretože ani Ministerstvo spravodlivosti SR a ani Komora súdnych exekútorov predmetnú štatistiku neeviduje s odôvodnením vysokého administratívneho zaťaženia úradov a súdov. Regresná analýza za nevýznamné oblasti z druhej skupiny, ktoré majú vplyv na počet slovenských podnikov, ktoré presunuli svoje sídlo mimo Slovenskú republiku označuje: priemerná dĺžka súdnych konaní v obchodných veciach v SR v mesiacoch (p-hodnota = 0,167); trhovú reguláciu, legislatíva upravujúca hospodársku súťaž (p-hodnota = 0,309); konkurzná a exekučná legislatíva (p-hodnota = 0,511); zrozumiteľnosť, použiteľnosť a stálosť právnych predpisov (p-hodnota = 0,143); vymáhateľnosť práva a funkčnosť súdnictva (p-hodnota = 0,555); regulácia cezhraničného obchodu (p-hodnota = 0,246); byrokracia, prieťahy v konaní na úradoch a výkazníctva (p-hodnota = 0,435); úroveň korupcie na úradoch (p-hodnota = 0,723) a legislatíva upravujúce obchodné vzťahy (p-hodnota = 0,285).

Do regresnej analýzy boli zahrnuté výsledky za posledný kvartál príslušného roku. Kým od roku 2005 dochádza k výraznému zhoršeniu vnímania kvality podnikateľského prostredia na Slovensku, na druhej strane od roku 2005 dochádza k pomerne dramatickému záujmu slovenských podnikov o onshore a offshore podnikanie.

Na základe poskytnutia informácií od manažérov poradenských spoločností z výskumu vyplýva, že záujem slovenských podnikov o onshore a offshore podnikanie v 3. a 4. kvartáli 2015 bol vysoký a predstavoval v priemere 42 potenciálnych zákazníkov týždenne (priemer za 5 poradenských spoločností).

5. Slovenské podniky, ktoré presunuli svoje sídla do daňových rajov

Najviac slovenských podnikov malo svoje sídlo za obdobie ku koncu roku 2014 v Holandsku (1 154), ďalej nasledovali USA (1 028), Cyprus (750), Luxembursko (393), Seychelská republika (205) a Ostrov Man (155). Rovnako najväčšie percentuálne zastúpenie na základnom kapitáli malo Holandsko (51,38 %), ďalej nasledovalo Luxembursko (20,30 %), Cyprus (17,87 %) a USA (7,05 %). Ostatné sledované jurisdikcie nedosiahli v percentuálnom zastúpení na základnom kapitáli ani jedno percento.

Porovnaním podielov na základnom imaní podľa odvetvia podnikania je zrejmé, že najvyšší podiel dosahujú podniky, ktoré podnikajú v nasledujúcich NACE sektoroch: veľkoobchod a maloobchod, opravy a údržba motorových vozidiel (25,08 %); profesné vedecké a technické činnosti (21,37 %); činnosti v oblasti nehnuteľností (14,80 %); administratívne a podporné činnosti (11,04 %); spracovateľský priemysel (8,66 %); informačné a komunikačné činnosti (4,83 %); doprava a skladovanie (3,41 %); stavebníctvo (3,2 %) a poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybárstvo (1,02 %).

Z pohľadu na počet slovenských podnikov zapojených do onshore a offshore podnikania z regionálneho hľadiska je zrejmé, že najviac slovenských podnikov pochádza z Bratislavského samosprávneho kraja (2 537), ďalej nasleduje Nitriansky samosprávny kraj (485), Košický samosprávny kraj (261), Žilinský samosprávny kraj (202), Prešovský samosprávny kraj (174), Trenčiansky samosprávny kraj (159) a Banskobystrický samosprávny kraj (158).

Kým podľa poradenských spoločností pred vypuknutím hospodárskej krízy boli najatraktívnejšími sektormi na zapojenie sa do onshore a offshore podnikania stavebníctvo a oblasť obchodovania s nehnuteľnosťami, tak v súčasnej dobe je to sektor informačných a komunikačných činností.

V boji proti daňovým rajom aktívne pracuje OECD, Európska komisia, ale i jednotlivé národné štáty. Výsledkom je hlavne automatická výmena daňových a bankových informácií medzi zmluvnými štátmi (či už v podobe Foreign Account Tax Compliance Act alebo Global Account Tax Compliance Act), iniciatíva BEPS (Base Erosion and Profit Shifting) a nový systém výkazníctva Country by Country Reporting. Onshore a offshore podnikanie sa charakterizuje ako využívanie rôznych kombinácií jednotlivých prvkov onshore a offshore podnikania (hlavne zakladanie spoločností vo vybraných štátoch, využívanie trustov a nadácií, dosadzovanie nominee riaditeľov a akcionárov a pod). Zrážková daň 35 % pri výplate dividend sa dá pomerne ľahko obísť využitím onshore jurisdikcie, ktorá má so Slovenskou republikou podpísanú zmluvu o zamedzení dvojitého zdanenia (najčastejšie využívaný Cyprus, z ktorého sa môžu platiť faktúry i do klasických offshore destinácií bez zrážkovej dane). Plánované zavedenie zdaňovania dividend na Slovensku (resp. jeho zmena vzhľadom na aktuálny povinný zdravotný odvod) nemusí priamo znamenať odchod slovenských podnikov z onshore a offshore jurisdikcií. Existujú viaceré technické a legálne možnosti, ako sa dá zisk kumulovať v iných jurisdikciách a potom ho reinvestovať na ďalšie podnikanie (za predpokladu, že sa akcionár nerozhodne dividendu vyplatiť). Onshore a offshore podnikanie má na verejnosti pomerne negatívny imidž

Tabuľka 10 | Podiel spoločností na základnom imaní podľa jednotlivých jurisdikcií ku koncu roka 2014

Jurisdikcia	Počet dcér	Počet komb. M+D	Podiel na ZK (EUR)	% zast. na ZK
Bahamy	13	13	5 228 291	0,0624
Belize	110	114	47 242 961	0,5639
Britské Panenské ostrovy	95	101	12 078 707	0,1442
Gibraltár	16	16	138 776	0,0017
Guernsey (VB)	10	10	10 228 040	0,1221
Hongkong	36	36	1 842 006	0,0220
Jersey (VB)	10	10	8 650 611	0,1033
Kajmanské ostrovy	4	4	47 131 611	0,5626
Cyprus	696	750	1 497 183 587	17,8708
Lichtenštajnsko	34	36	20 958 409	0,2502
Lotyšsko	64	69	396 991	0,0047
Luxembursko	345	393	1 700 281 208	20,2951
Malta	76	83	35 644 307	0,4255
Monako	2	2	10 000	0,0001
Marshallove ostrovy	22	24	16 582 785	0,1979
Holandské Antily	3	3	143 654	0,0017
Holandsko	956	1154	4 304 902 338	51,3845
Panama	5	5	2 760 078	0,0329
Ostrov Man	155	158	23 692 286	0,2828
Seychelská republika	202	205	10 405 430	0,1242
Spojené arabské emiráty	56	67	41 520 417	0,4956
USA	958	1 028	590 792 198	7,0519

Poznámky: Počet komb. M+D – počet kombinácií matiek a dcér, Podiel na ZK – podiel na základnom kapitáli, % zast. na ZK – percentuálne zastúpenie na základnom kapitáli. Podniky, ktoré majú majiteľa z onshore jurisdikcií (štáty EÚ + Monako a Lichtenštajnsko) majú priemernú výšku kapitálu 5 819 923 Eur. Podstatne menšiu výšku priemerného základného kapitálu majú podniky, ktorých majitelia majú sídlo v offshore jurisdikciách (991 640 Eur).

Zdroj: Bisnode Slovensko, 2015

a to hlavne z dôvodu jeho využívania pri korupcii a vývoze nelegálnych ziskov (významným spôsobom s podozrením na napojenie politických špičiek). Cieľom nášho článku nebolo analyzovať túto nekalú oblasť, ale vyhodnotiť vybrané kvalitatívne a kvantitatívne hodnotenia jednotlivých oblastí podnikateľského prostredia na Slovensku. Podnikateľ sa môže dobrovoľne rozhodnúť presunúť časť (alebo celú) podnikateľskú aktivitu do zahraničia, kde má výhodnejšie podmienky. Diskutabilné do budúcnosti zostáva i meranie zapájania sa do onshore a offshore podnikania. Kým doteraz sa využívalo priame kapitálové prepojenie, tak do budúcnosti sa predpokladá využívanie hlavne nepriameho kapitálového prepojenia. Rovnako do budúcnosti sa predpokladá postupné znižovanie využívania offshore jurisdikcií, ale na druhej strane sa očakáva zvýšený záujem o onshore jurisdikcie, ktoré často ponúkajú podobné benefity.

Záver

V článku sa skúmajú hlavné motívy zakladania onshore a offshore spoločností slovenskými podnikmi v roku 2014. I keď sme testovanú hypotézu nepotvrdili (podľa výsledkov binomického testu dosiahli daňové benefity ako primárny motív len 26 %), daňové motívy v roku 2014 tvorili najvýznamnejšiu oblasť benefitov, ktoré slovenské podniky očakávali. Vzhľadom na vyrovnané hodnoty Friedmanovho testu medzi kategóriou daňových benefitov (3,94) a anonymitou skutočného vlastníka (3,64), pokladáme za zaujímavé podobný výskum uskutočniť i v priebehu nasledujúcich rokov. Za spomínanými dvoma najvýznamnejšími benefitmi sa umiestnila kategória flexibilného usporiadania vlastníckych vzťahov (3,54), správa majetku (2,73) a špeciálne prípady (1,16). Z nášho výskumu vyplýva, že slovenské podniky očakávajú od zapojenia sa do onshore a offshore podnikania súčasne viacero benefitov, ktorých poradie (významnosť) má vplyv na výstavbu korporátnych štruktúr. Ak by sme však hodnotili získané výsledky na základe poradia len prvých motívov jednotlivých kombinácií, tak najčastejšie sa vyskytuje anonymita skutočného vlastníka (33,62 %). Neparametrický test zhody rozdelení (portfólio poradenskej spoločnosti Bisnode Slovensko za rok 2014 a výskumné portfólio za poradenskú spoločnosť) nezamietlo hypotézu na všetkých možných hladinách významnosti, tzn. že porovnávané súbory majú rovnaké rozdelenie (p -hodnota = 0,356).

V druhej časti výskumu sme využitím regresnej analýzy identifikovali vybrané oblasti kvality podnikateľského prostredia v Slovenskej republike, ktoré majú štatistický vplyv na počet slovenských podnikov, ktoré presunuli sídlo do vybraných jurisdikcií. Výrazné zlepšenie v rebríčku Paying taxes Slovenská republika dosiahla len v oblasti Time to comply (počet hodín potrebných na správu daní ročne v hodinách), avšak podľa regresnej analýzy nejde o významnú oblasť (p -hodnota = 0,655). Viaceré oblasti (resp. ich ukazovatele), ktoré majú vplyv na počet slovenských podnikov, ktoré presunuli svoje sídlo mimo Slovenskú republiku (ako je napr. priemerná dĺžka arbitrážnych konaní), sú na Slovensku nedostupné a preto ich nemôžeme štatisticky vyhodnotiť. Podľa tvrdení viacerých poradenských spoločností však niektoré oblasti zohrávajú výraznú úlohu pri rozhodovaní slovenských podnikateľov.

Podľa poradenskej spoločnosti Bisnode (2016) bol počet slovenských spoločností, ktoré mali vlastníka vo vybraných daňových rajoch v 3. kvartáli 2016 na úrovni 4 630, čo oproti roku 2015 predstavoval pokles o 71 podnikov. V roku 2016 bol znova zaznamenaný zvýšený záujem o Cyprus (o 16 slovenských podnikov viac ako v roku 2015) a Spojené arabské emiráty (nárast o 9 podnikov). Zvýšený záujem bol aj o predtým menej

často preferované jurisdikcie, ako napr. Lichtenštajnsko a ostrovy Jersey a Guernsey. Kým zakladanie spoločností v jurisdikciách ako Cyprus a Spojené arabské emiráty sa najčastejšie používa v súvislosti s presunom reálnej podnikateľskej činnosti a priamou daňovou optimalizáciou, spoločnosti v klasických offshore jurisdikciách sa používajú primárne na dosahovanie anonymity skutočných vlastníkov.

Od 1. 1. 2017 (pre niektoré štáty od 1. 1. 2018) začne dochádzať k automatickej výmene daňových a bankových informácií pre zmluvné štáty, ktoré sa zaviazali k prijatiu tzv. globálnemu štandardu pre automatickú výmenu informácií (GATCA – Global Account Tax Compliance Act). Prvýkrát budú vymieňané informácie za rok 2016. V roku 2015 sa 95 štátov zaviazalo k automatickej výmene informácií o bankových účtoch, vrátane všetkých členov EÚ a tiež jurisdikcií, ktoré sú dlhodobo známe dlhou tradíciou silného bankového tajomstva. Výnimku by mali tvoriť právnické osoby, ktoré k určitému dátumu nebudú mať zostatok viac ako 250 tis. USD (Akont, 2015b). Významný vplyv na zvyšovanie nákladov onshore a offshore podnikania má aj nová AML Smernica (Smernica Európskeho parlamentu a Rady EÚ č. 2015/849), na základe ktorej vyplýva pre vybrané osoby podľa Zákona č. 297/2008 Z. z. (§ 5) povinnosť identifikovať klienta vždy pred uskutočnením obchodu v hodnote vyššej ako 1 000 Eur, vždy pred vznikom obchodného vzťahu a vždy pri zistení podozrivého obchodu. Aktuálne trendy vo výmene daňových a bankových informácií majú priamy vplyv na funkčnosť a využiteľnosť niektorých nastavení korporátnych štruktúr a prinášajú so sebou zvyšovanie nákladov onshore a offshore podnikania hlavne v oblastiach zabezpečenia ekonomickej substancie. Od roku 2016 začína dochádzať k zvýšenej administratívnej náročnosti pri otváraní bankových účtov pre zahraničné spoločnosti (hlavne klasické offshore spoločnosti) a prelomenie bankového tajomstva sa v súčasnosti pokladá za najvýznamnejšiu hrozbu.

Ako významnú oblasť pre ďalší výskum vidíme porovnanie výkonnosti slovenských podnikov, ktoré majú sídlo vo vybraných jurisdikciách s podnikmi, o ktorých nie je verejne dostupná informácia, že sú zapojené do onshore a offshore podnikania. Jednou z kľúčových oblastí by malo byť porovnanie platobnej morálky (napr. prostredníctvom Indexu platobnej schopnosti, ktorý je dostupný v databáze Cribis) alebo vplyv využívania onshore a offshore podnikov na zamestnanosť.

Literatúra:

- Akont (2015a). *Korporátní struktury*. Praha: Akont. Dostupné z: <http://www.akont.cz/sluzby/korporatni-struktury.html>
- Akont (2015b). *GATCA – Globální automatická výměna informací o zahraničních účtech*. Praha: Akont. Dostupné z: https://www.akont.cz/nase-znalosti/prispevky/html/83_2155-gatca-globalni-automaticka-vymena-informaci-o-zahranicnich-uctech-/1
- Bisnode (2015). *Záujem o daňové raje sa opäť zvyšuje. Zaradí sa Lotyšsko medzi najatraktívnejšie destinácie?* Bratislava: Bisnode. Dostupné z: <http://www.bisnode.sk/tiskove-zpravy/zaujem-o-danove-raje-sa-opat-zvyšuje-zaradi-sa-lotyssko-medzi-najatraktivnejšie-destinácie/>
- Bisnode (2016). *Daňové raje prekvapili. Cyprus dohnal straty, pribudli mu desiatky firiem*. Bratislava: Bisnode. Dostupné z: <http://www.bisnode.sk/tiskove-zpravy/danove-raje-prekvapili-cyprus-dohnal-straty-pribudli-mu-desiatky-firiem/>

- Bucovetsky, S., Haufler, A. (2008). Tax Competition When Firms Choose Their Organizational Form: Should tax Loopholes for Multinationals Be Closed? *Journal of International Economics*, 74 (1), 188–201, <https://doi.org/10.1016/j.jinteco.2007.06.001>.
- Business Alliance of Slovakia. (2015). Index podnikateľského prostredia. Bratislava: Business Alliance of Slovakia. Dostupné z: http://alianciapas.sk/category/pravidelne_aktivity/index_podnikatelskeho_prostredia
- Desai, M., A., Dharmapala, D. (2006). Corporate Tax Avoidance and High-powered Incentives. *Journal of Financial Economics*, 79 (1), 145–179.
- Davies, R., B., Nordback, P., Tekin-Koru, A. (2010). *The Effect of tax Treaties on Multinational Firms: New Evidence from Microdata*. Research Institute of Industrial Economics. Stockholm Working Paper No. 833, <https://doi.org/10.2139/ssrn.1752943>.
- Desai, A., Foley, F., Hines, J. (2004). A Multinational Perspective on Capital Structure Choice and Internal Capital Markets. *Journal of Finance*, 59 (6), 2451–87, <https://doi.org/10.1111/j.1540-6261.2004.00706.x>
- Desai, A., Foley, F., Hines, J. (2006). The Demand for Tax Haven Operations. *Journal of Public Economics*, 90 (3), 513–531, <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2005.04.004>
- Dědina, J., Malý, M. (2005). *Moderní organizační architektura*. Praha: Alfa publishing. ISBN 80-86851-11-7.
- Dharmapala, D. (2008). What Problems and Opportunities are Created by Tax Heavens? Cicago: University of Chicago Law school. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1279146
- Erickson, S., Maydew, E., L., Scholes, M., S., Shevlin, T., Wolfson, M., A. (2009). *Taxes and Business Strategy – A Planning Approach*. New Jersey: Pearson Prentice Hall. ISBN 978-0-13-603315-8.
- European Commision. (2013). *Porovnávací prehľad súdnictva v EÚ: Európska komisia rozširuje rozsah svojej analýzy právnych systémov členských štátov*. Bratislava: Európska Komisia. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-285_sk.htm
- Graham, J., R. (2005). *Taxes and Corporate Finance*. Duke: Duke University and NBER. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=358580
- Graham, J., R., Tucker, A., L. (2006). Tax Shelters and Corporate Debt Policy. *Journal of Financial Economics*, 81 (3), 563–594, <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2005.09.002>
- Hasseldine, J., Holland K., Rijt, P. (2011). The Market for Corporate Tax Knowledge. *Critical Perspectives on Accounting*, 22 (1), 39–52, <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2010.06.019>
- Hong, O., Smart. M. (2010). In Praise of Tax Havens: International Tax Planning and Foreign Direct Investment. *European Economic Review*, 54 (1), 82–95, <https://doi.org/10.1016/j.euroecorev.2009.06.006>
- Huseynov, F., Klamm, B. (2012). Tax Avoidance, Tax Management and Corporate Social Responsibility. *Journal of Corporate Finance*, 18 (4), 804–27, <https://doi.org/10.1016/j.jcorpfin.2012.06.005>
- Ištok, M., Krištofik, P. (2016). Analýza dostupných dát o slovenských podnikoch zapojených do onshore a offshore podnikania v rokoch 2005 – 2014. In *Podniková revue*, 15 (35). Košice : Ekonomická univerzita, Podnikovohospodárska fakulta, pp. 23–37, ISSN 1335-9746.
- Janský, P., Kokeš, O. (2015). Corporate Tax Base Erosion and Profit Shifting Out of the Czech republic. *Post-Communist Economies*, 27 (4), 537–46, <https://doi.org/10.1080/14631377.2015.1084733>

- Lev, B., Nissim, D. (2004). Taxable Income, Future Earnings and Equity Values. *The Accounting Review*, 79 (4), 1039–1074, <https://doi.org/10.2308/accr.2004.79.4.1039>
- Manzon, G., B., Plesko, G., A. (2001). *The Relationship Between Financial and Tax Reporting Measures of Income*. Connecticut: University of Connecticut School of Business. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=264112
- Ministerstvo Spravodlivosti SR. (2015). *Štatistika – súdy*. Bratislava. Dostupné z: <https://www.justice.gov.sk/Stranky/Sudy/Statistika-sudy.aspx>
- Minnick, K., Noga, T. (2010). Do Corporate Governance Characteristics Influence Tax Management? *Journal of Corporate Finance*, 16 (5), 703–18, , <https://doi.org/10.1016/j.jcorpfin.2010.08.005>
- Mintz, J., Weichenrieder, A. J. (2006). *What Determines of the Use of Holding Companies and Ownership Chains?* Toronto: J.W.Goethe Universitat and Rotman School of Management Toronto. Dostupné z: http://www.quant.jobs/sites/default/files/Business_Taxation/Events/conferences/2007/weichenrieder-paper.pdf
- Picciotto, S. (2012). *Towards Unitary Taxation of Transnational Corporations*. New York: Tax Justice Network. Dostupné z: http://www.taxjustice.net/cms/upload/pdf/Towards_Unitary_Taxation_1-1.pdf
- Rada Európskej únie (2015). *Smernica Európskeho parlamentu a Rady EÚ 2015/849 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L0849&from=SK>
- Shackelford, D., A., Shevlin, T. (2001). Empirical Tax Research in Accounting. *Journal of Accounting and Economics*, 31 (1-3), 321–387, [https://doi.org/10.1016/S0165-4101\(01\)00022-2](https://doi.org/10.1016/S0165-4101(01)00022-2)
- Sharman, J. C. (2010). Shopping for Anonymous Shell Companies: An Audit Study of Anonymity and Crime in the International Finance System. *Journal of Economic Perspectives*, 24 (4), 127–140, <https://doi.org/10.1257/jep.24.4.127>
- Sharman, J. C. (2011). Testing the Global Transparency Regime. *International Studies Quarterly*, 55 (4), 981–1001.
- Sikka, P., Willmott, H. (2010). The Dark Side of Transfer Pricing: Its Role in Tax Avoidance and Wealth Retentiveness. *Critical Perspectives on Accounting*, 21 (4), 342–356, <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2010.02.004>
- Steward, J. (2005). Fiscal Incentives, Corporate Structure and Financial Aspects of Treasury Management Operations. *Accounting Forum*, 29 (3), 271–288 , <https://doi.org/10.1016/j.accfor.2005.03.001>
- Transparency International (2015). *Corruption Perceptions Index*. Berlin: Transparency international. Dostupné z: <http://www.transparency.org/research/cpi/overview>
- Weyzig, F. (2013). Tax Treaty Shopping: Structural Determinants of Foreign Direct Investment routed through the Netherlands. *International Tax and Public Finance*, 20 (6), 910–937, <https://doi.org/10.1007/s10797-012-9250-z>
- World Bank Group, PWC. (2014). *Paying taxes 2014*. Washington: World Bank Group. Dostupné z: <http://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/assets/pwc-paying-taxes-2014.pdf>
- Terrinvest. (2015). *Offshore podnikání*. Praha: Terrinvest. Dostupné z: <http://www.danovyraj.cz/offshore-podnikani>
- Zákon č. 297/2008 Z. z., o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a ochrane pred financovaním terorizmu v znení neskorších predpisov.